LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

VEO / VIY

Vastine
26.10.2023
VN/15660/2023

Liikenne- ja viestintävaliokunta
Eduskunta

HE 25/2023 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Liikenne- ja viestintäministeriön vastine

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on kuullut asiantuntijoita hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivan ajoneuvon hankinnan sekä ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla toimivaksi muuntamisen määräaikaisesta tukemisesta annetun lain muuttamisesta (HE 25/2023 vp) 25.10.2023.

Liikenne- ja viestintäministeriö on saanut tarkasteltavaksi kaksi kirjallista lausuntoa, jotka valtionvarainministeriö ja oikeusministeriö ovat toimittaneet liikenne- ja viestintävaliokunnalle. Liikenne- ja viestintäministeriön näkemyksen mukaan valtionvarainministeriön lausunto ei edellytä säännösmuutoksia esitykseen. Siten tässä vastineessa käsitellään ainoastaan oikeusministeriön liikenne- ja viestintävaliokunnalle 24.10.2023 osoitettua lausuntoa sekä 25.10.2023 pidetyssä valiokuntakuulemisessa esille tullutta lain voimaantuloa käsittelevää säännöstä.

Esitysehdotus on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.

Liikenne- ja viestintäministeriön vastineessa ehdottamat pykäläkorjaukset on valmisteltu yhteistyössä oikeusministeriön kanssa**.** Oikeusministeriö on ilmoittanut voivansa yhtyä tässä vastineessa esitettyihin säännösehdotuksiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö lausuu oikeusministeriön kirjallisesta lausunnosta seuraavaa:

Oikeusministeriön kirjallinen lausunto (päivätty 24.10.2023)

1. *Täyssähköauton hankintatukea ja henkilöautojen muuntotukia koskevan sääntelyn kumoaminen sekä lain määräaikaisuus*

Täyssähköauton hankintatukea ja henkilöautojen muuntotukia koskevan sääntelyn kumoaminen

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi täyssähköauton hankintatukia ja henkilöautojen muuntotukia koskevaa sääntelyä, koska mainittujen tukien hakuaika on päättynyt vuoden 2022 lopussa. Oikeusministeriö toteaa lausunnossaan, että kyseisiä tukia koskeva sääntely ei ole merkityksellistä ainoastaan tuen hakemisen ja myöntämisen näkökulmasta. Lisäksi oikeusministeriö tuo esille, että laissa on huomioitava muun ohella myönnetyn tuen käytön valvonta, palauttaminen, takaisinperintä ja muutoksenhaku.

Oikeusministeriö tuo lausunnossaan esille, että voimassa olevan hankinta- ja muuntotukilain kumottavaksi ehdotetun 3 §:n mukaan täyssähköauton hankintatukea voidaan myöntää henkilön sitouduttua vuonna 2022 vuokraamaan vähintään kolmeksi vuodeksi sähköisen henkilöauton. Oikeusministeriö tuo lausunnossaan esille, että lain 18 §:n mukaan tuen saajalla on ilmoitusvelvollisuus muun muassa tukipäätökseen vaikuttavasta olosuhteiden muutoksesta ja pitkäaikaisvuokrasopimuksen päättymisestä ennen kolmen vuoden määräaikaa. Oikeusministeriö tuo

lausunnossaan edelleen esille, että lain 20 §:n mukaan tuen valvonta ja takaisinperintä kuuluvat liikenne- ja viestintävirastolle. Oikeusministeriön lausunnon mukaan tukien valvonnasta ja takaisinperinnästä säädetään valtionavustuslaissa (688/2001). Oikeusministeriö tuo esille, että valtionavustuslain takaisinperintäsääntely mahdollistaa takaisinperintään ryhtymisen vielä kymmenen vuoden kuluessa valtionavustuksen maksamisesta. Oikeusministeriön lausunnon mukaan sähköauton hankintatuen ja henkilöautojen muuntotuen poistaminen hankinta- ja muuntotukilain soveltamisalasäännöksestä on merkityksellistä myös esimerkiksi lain 19 §:n tukia koskevien tietojen tallentamisen kannalta.

Oikeusministeriö tuo lausunnossaan esille, että lakiesitykseen sisältyy siirtymäsäännös, mutta se koskee vain lain voimaan tullessa vireillä olevia hakemuksia, eikä oikeusministeriön lausunnon mukaan siten poista edellä kuvattuja ongelmia.

Oikeusministeriö tuo lausunnossaan esille, että voimassa olevan hankinta- ja muuntotukilain säännöksiä on ainakin tuen käytön valvontaa, palauttamista, takaisinperintää ja muutoksenhakua koskevilta osin tarpeen soveltaa vielä useita vuosia täyssähköauton hankintatukien ja henkilöautojen muuntotukien myöntöpäätösten antamisen jälkeen. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan kumottavaksi mainittu sääntely, jonka oikeusministeriön lausunnon mukaan mitä ilmeisimmin tulisi olla edelleen voimassa. Ehdotettu täyssähköauton hankintatukia ja henkilöauton muuntotukia koskevan sääntelyn kumoaminen ei oikeusministeriön lausunnon mukaan siten vaikuta perustellulta.

Lain määräaikaisuus

Oikeusministeriö tuo lausunnossaan lisäksi esille, että ehdotetussa laissa ei ehdoteta muutoksia määräaikaisen hankinta- ja muuntotukilain voimassaoloaikaan.

Oikeusministeriö tuo lausunnossaan esille, että voimassa oleva laki on voimassa määräajan 31.12.2026 saakka, ja lain mukaisia tukia on haettava viimeistään vuoden 2024 loppuun mennessä. Oikeusministeriön lausunnon mukaan edelläkin esiin tuodut näkökulmat huomioiden lakia vaikuttaisi olevan tarpeen soveltaa monelta osin vielä vuoden 2026 jälkeen ainakin myönnetyn tuen käytön valvonnan, palauttamisen, takaisinperinnän ja muutoksenhaun osalta.

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan vaikuttaa siltä, että määräaikaisen lain voimassaoloaika on riittämätön etenkin, koska esityksessä ei ole edellä mainittua muullakaan tavoin huomioitu (esimerkiksi säätämällä tarpeellisten säännösten soveltamisesta lain voimassaoloajan jälkeen).

Liikenne- ja viestintäministeriön kanta:

- Liikenne- ja viestintäministeriö korostaa, että voimassa olevan lain yksinkertaistamiseksi täyssähköautojen hankinta- ja muuntotukia kokevat pykälät olisi hyvä poistaa, sillä edellä mainittujen tukien hakuaika on päättynyt vuoden 2022 lopussa eikä niihin ole osoitettu uutta määrärahaa. Liikenne- ja viestintäministeriö kuitenkin yhtyy oikeusministeriön näkemykseen siitä, että laissa on huomioitava muun ohella myönnetyn tuen käytön valvonta, palauttaminen, takaisinperintä ja muutoksenhaku. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että tätä on pyritty jo esityksen ja voimassa olevan lain (1289/2021) mukaisilla siirtymäsäännöksillä varmistamaan. Esityksen mukaan tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan hakemukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. **Liikenne- ja viestintäministeriö kuitenkin katsoo, että oikeusministeriön lausunnossa esitetyn perusteella esitettyä siirtymäsäännöstä voidaan täydentää niin, että siihen lisättäisiin maininta tämän lain voimaan tullessa myönnetyistä täyssähköautojen hankintatuista ja muuntotuista.**

- Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että oikeusministeriön lausunnon johdosta määräaikaisen lain voimassaoloajan pidentämistä voidaan pitää perusteltuna. Voimassa

olevan lain 1 §:n 2 momentin mukaan paketti- ja kuorma-autojen hakuaika päättyy vuoden 2024 lopussa. Lisäksi tuensaajat ovat lain 3 ja 4 §:n mukaan sitoutuneet ajoneuvo pitkäaikaisvuokrattaessa pitämään ajoneuvon tuen hakijan nimissä liikenneasioiden rekisterissä tai Ahvenanmaan ajoneuvorekisterissä vähintään kolmen vuoden ajan ensirekisteröinnin jälkeen. Ajoneuvon ensirekisteröinti voi kuitenkin viivästyä, joten tarkoituksenmukaisen lain voimassaoloajan takaamiseksi **liikenne- ja viestintäministeriö esittää, että määräaikaisen lain voimassaoloaikaa jatkettaisiin 31.12.2028 saakka.** Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että jotta edellä oikeusministeriön lausunnossa mainittu tuen käytön valvonta, palauttaminen, muutoksenhaku ja takaisinperintä olisi mahdollista vielä lain määräajan päättymisen jälkeen, tulisi **esitettyyn siirtymäsäännökseen lisätä säännös siitä, että tätä lakia sovelletaan tämän lain nojalla myönnettyihin tukiin myös tämän lain voimassaolon päätyttyä**.

- **Edellä mainittujen seikkojen perusteella liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että ehdotettua siirtymäsäännöstä tulisi muuttaa seuraavasti:**

  Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan hakemukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

  Tämän lain voimaan tullessa myönnettyihin täyssähköautojen hankintatukiin ja henkilöautojen muuntotukiin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

  Tätä lakia sovelletaan tämän lain nojalla myönnettyihin tukiin myös tämän lain voimassaolon päätyttyä.

2. Yrityksen käsitteestä

Oikeusministeriö tuo lausunnossaan esille, että esityksessä ehdotetaan muutettavaksi voimassa olevassa laissa käytetty termi ”oikeushenkilö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja” muotoon yritys. Oikeusministeriö tuo lausunnossaan esille, että esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 37) muutosta perustellaan ja se on kopioitu oikeusministeriön lausuntoon.

Oikeusministeriö huomauttaa lausunnossaan, että termillä ”yritys” on kansallisessa oikeudessa jonkin verran EU-oikeudesta poikkeava merkityssisältö, eikä yrityksen käsite ole kansallisessa oikeudessa tavanomaisesti pitänyt sisällään esimerkiksi yhdistyksiä ja säätiöitä. Voimassa olevan lain mukainen oikeushenkilön käsite taas kattaa myös yhdistykset ja säätiöt.

Oikeusministeriö tuo lausunnossaan esille, että ehdotetun 12 b §:n 1 ja 2 momentti sisältävät yleiset viittaukset yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiseen yritykseen, mutta vastaavia viittauksia yritys-termin osalta EU-lainsäädäntöön ei ole muualla lakiehdotuksessa. Oikeusministeriön lausunnon mukaan tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 (yleinen ryhmäpoikkeusasetus) liitteen yksi ensimmäinen artikla sisältää yrityksen määritelmän, johon esityksessä ilmeisesti viitataan. Vastaavaa yrityksen määritelmää ei oikeusministeriön lausunnon mukaan sisälly Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettuun komission asetukseen (EU) N:o 1407/2013 (de minimis -asetus).

Oikeusministeriön näkemyksen mukaan soveltamisalan selventämiseksi perustelujen lisäksi itse säännöksistä tulisi käydä selvästi ilmi, että kyseessä on EU-oikeudellinen yrityksen käsite, eikä suppeampi kansallinen käsite. Tämä on oikeusministeriön lausunnon mukaan mahdollista toteuttaa esimerkiksi määritelmäsäännöksellä tai asianmukaisilla viittauksilla EU-lainsäädäntöön. Mikäli taas terminologisella muutoksella on tarkoitus muuttaa lain soveltamisalaa nykyisestä, tämä tulisi oikeusministeriön lausunnon mukaan tunnistaa ja perustella.

Liikenne- ja viestintäministeriön kanta: Liikenne- ja viestintäministeriö tuo esille, ettei esityksellä ole tarkoitus muuttaa lain soveltamisalaa nykyisestä ja vahvistaa, että esityksessä on tarkoitettu EU-oikeudellista yrityksen käsitettä kansallisen käsitteen sijaan. Kyse on tältä osin hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissakin tuodun mukaisesti terminologisesta muutoksesta, jolla on nimenomaisesti tarkoitus selkeyttää ja yksinkertaistaa voimassaolevaa sääntelyä ja saattaa se tältä osin määritelmällisesti vastaamaan paremmin EU-valtiontukisääntelyssä vakiintunutta käytäntöä. Liikenne- ja viestintäministeriö yhtyy oikeusministeriön kantaan siitä, että itse säännöksistä tulisi käydä ilmi, että kyseessä on EU-oikeudellinen yrityksen käsite. Termi “yritys” esiintyy ensimmäistä kertaa esitetyssä 2 §:n 2 momentissa. **Oikeusministeriön lausunnon johdosta liikenne-ja viestintäministeriö esittää, että esityksen 2 §:n 2 momenttia täsmennettäisiin niin, että kyseisessä säännöksessä viitattaisiin yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen ((EU) 651/2024) liitteen 1 artiklan 1 mukaiseen yrityksen käsitteeseen**. **Lainsäädännön yhdenmukaistamiseksi lisäksi esitettyjä 12 b §:n 1 ja 2 momenttia esitetään muutettavaksi vastaamaan edellä mainittua muutosta yrityksen määritelmästä.**

3. Lain nimikkeen muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan lain nimikkeestä poistettavaksi viittaukset ajoneuvon vaihtoehtoisella käyttövoimalla muuntamisen tukemiseen.

Oikeusministeriö toteaa lausunnossa aiemmin esitettyyn viitaten, että voimassa oleva muuntotukia koskeva sääntely on edelleen merkityksellistä muun muassa muuntotuen käytön valvonnan, palauttamisen, takaisinperinnän ja muutoksenhaun osalta, minkä vuoksi säännösten poistaminen ei vaikuta perustellulta. Tämän vuoksi oikeusministeriön lausunnon mukaan ei myöskään vaikuta olevan perusteita muuttaa lain nimikettä.

Liikenne- ja viestintäministeriön kanta: Edellä mainitut oikeusministeriön lausunnossa esiin nostamat tuen käytön valvontaa, palauttamista, takaisinperintää ja muutoksenhakua koskevat kysymykset esitetään varmistettavaksi muutoksilla esitettyyn siirtymäsäännökseen. **Siten Liikenne- ja viestintäministeriö ei pidä tarkoituksenmukaisena muuttaa lain nimikettä HE 25/2023 vp:ssä esitetystä.**

Liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa edellä mainitun perusteella hallituksen esitykseen seuraavia muutoksia:

2 §. Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että tuen myöntämisestä tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 (*yleinen ryhmäpoikkeusasetus*) liitteen I artiklassa 1 tarkoitetulle yritykselle *(yritys*) säädetään lisäksi yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1407/2013 (*de minimis -asetus*). Muilta osin pykälä säilyisi esitetyn mukaisena.

12 b §. Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisen yrityksen sijasta säännöksessä viitattaisiin yritykseen, jonka palveluksessa on yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen liitteen I mukaisesti määritettynä vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa, myönnettävän sähkökäyttöisen tai vetykäyttöisen ajoneuvon hankintatuen enimmäismäärä ei saa ylittää 60 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista. Pykälän *2 momentissa* mainittua viittausta ”yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaiseen yritykseen” ehdotetaan muutettavaksi 1 momenttia vastaavalla tavalla. Muilta osin pykälä säilyisi esitetyn mukaisena.

23 §. Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavan siten, että laki on voimassa 31 päivään joulukuuta 2028. Muilta osin pykälä säilyisi esitetyn mukaisena.

Siirtymäsäännös: Hallituksen esitykseen (25/2023 vp) liittyvän muutoslain siirtymäsäännökseen ehdotetaan lisättävän, että tämän lain voimaan tullessa myönnettyihin täyssähköautojen hankintatukiin ja henkilöautojen muuntotukiin sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Lisäksi samaiseen siirtymäsäännökseen ehdotetaan lisättävän, että tätä lakia sovellettaisiin tämän lain nojalla myönnettyihin tukiin myös tämän lain voimassaolon päätyttyä. Muilta osin siirtymäsäännös säilyisi esitetyn mukaisena.

Muut kysymykset

Voimaantulo

Esitys on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024. Liikenne- ja viestintäministeriö toi 25.10.2023 pidetyssä liikenne- ja viestintävaliokunnan kuulemisessa suullisesti esille, että koska komission ehdotusta uudistetusta de minimis -asetuksesta ei ole vielä julkaistu, olisi esitystä tarpeen muuttaa niin, että ehdotettu laki olisi tarkoitettu tulemaan voimaan 31.12.2023. Muutos olisi tarpeen kaasukäyttöisten paketti- ja kuorma-autojen hankintatukiohjelman jatkuvuuden kannalta siihen saakka, kun uudistettu de minimis -asetus on julkaistu ja voimassa oleva hankintatukiohjelma olisi muutettu vastaamaan uudistettua de minimis -asetusta. Voimassa olevan de minimis -asetuksen 7 artiklan 4 kohdan mukaan tämän asetuksen voimassaolon päättyessä vähämerkityksistä tukea koskeviin ohjelmiin, jotka täyttävät tämän asetuksen edellytykset, sovelletaan tätä asetusta edelleen kuuden kuukauden ajan.

Liikenne- ja viestintäministeriön kanta: Liikenne-ja viestintäministeriö esittää, että laki tulisi voimaan 31.12.2023.

Emmi Simonen
Erityisasiantuntija

Liite Säädösmuutosehdotukset